

AKALINLI SU TAVUĞU (FULICA ATRA ATRA L.) NİN
SALGISAL MİDESİNDE TETRAMERES ASIATICA
(RYJİKOV, 1963) NOM. NOV.

Doç. Dr. A. MERDİVENÇİ — Ü. BUYURMAN
(İst. Üni. Tıp Fakültesi parazitoloji kürsüsü)

Türkiyede Marmara iklim bölgesinin Avrupa kesiminde bulunan Küçükçekmece gölünde 1964 senesi Ocak ayında avlanmış olan beş tane akalınlı su tavuğu (FULICA ATRA ATRA L.) nın iç organlarından sindirim sistemleri ricamız üzerine helmintolojik araştırmak için bize verildi. Bu kuşların sindirim sistemi: Ösofagus, kursak, kaslı mide, salgısal mide, ince barsak, körbarsak ve kalınbarsak olmak üzere ayrı ayrı petri kutuları içine alındı. Barsak makası ile açılan bu organlar çeşme suyu ile yıkandı. Sonra makroskopik ve mikroskopik olarak araştırıldı. Kuşlardan bir tanesinin salgısal midesinin çeperinde çok sayıda nematodlar bulundu. Toplanan bu nematodlardan ayrı numuneler laktofenolde saydamlaştırılarak mikroskopik incelemeleri yapıldı ve hepsinin erkek TETRAMERES SP. oldukları nalaşıldı.

İlgili literatür ışığında yapılış özellikleri incelendi ve hepsinin: TETRAMERES ASIATICA RYJİKOV, 1963 nom. nov. oldukları sonucuna varıldı.

KONAK. Alakalınlı su tavuğu (Fulica atra atra L.).

BULUNDUĞU ORGAN. Salgısal mide: Salgısal mide (VENTRICULUS GLANDULARİS.)

İNFEKSİYON DERECEŚİ: Çok sayıda (100 kadar.)

BULUNDUĞU YER : Türkiyede Marmara iklim bölgesinin Avrupa kesiminde İstanbul ili Küçükçekmece gölü.

ZOOSİSTEMATİK DURUMU:

Sınıf NEMATODA RUDOLPHI, 1808.

Altsınıf PHASMİDİA CHITWOOD et CHITWOOD, 1933

Takım SPİRURİDA DIESING, 1861 MERDİVENÇİ, 1964

Alttakım SPİRURATA RAILLIET, 1914

Üstaile SPİRUROİDEA RAILLIET et HENRY, 1915

Aile TETRAMERİDAE TRAVASSOS, 1914

Altaile TETRAMERİNAE RAILLIET, 1915

Cins TETRAMERES CREPLIN, 1846

Tür TETRAMERES ASIATICA RYJIKOV, 1963 NOM. NOV

Eşadı (Syn.): TETRAMERES CRAMI ASIATICA RYJINOV, 1963

MORFOLOJİSİ, (Kendi materyalimize göre):

ERKEK . Gayet küçük, kılcak ve beyazmsı bir nematodtur. Boyu 3,2-3,6 mm, eni en geniş yerinde 0,115-0,125 mm. dir. Kütikülü ve enine sık çizgilidir. Ön ucu küt, arka ucu incelmış ve sivridir. Vücudun ventral yüzünde ösofagusun başladığı yerden itibaren geriye dönük iki sıra geniş köklü büyük dikenler görülür. Bunlar baş kısmında daha sık ve büyük olup geriye gittikçe ösofagusun arka ucu hizasına gelmeden seyrekleşerek kaybolmaktadırlar. Yanlardaki dikenler ösofagusun ön yarısı hizasında çift sıralıdırlar. Başın iki yanında dar kütiküler safia vardır. Arka uçları sivrilmiş olup 95 mikron büyüklükte dirler. Başta ikisi ventral, ikisi dorsal olan dört tane baş papili vardır. Boyun papilleri ön uçtan 150 mikron geride yer alır. Ağız terminal olup üçgenimsi iki lateral dudakla çevrilmiştir. Dört tane ağız papili vardır. Başın (ön ucun) iki yanında yan kanat biçiminde kütikal kalınlaşması vardır. Bu kütikül kalınlaşması 60 mikron uzunluğundadır. Ağız boşluğu (vestibulum) kalın kitini çeperli olup 11 mikron derinliğinde ve 8 mikron çapında silindir biçimindedir. Yemek borusu (ösofagus) iki kısımdan ibarettir. Ön kısım kash, ince ve nispeten kısa olup 285-290 mikron uzunluğundadır. Bu kısmın ortasında, ön ucundan 168 mikron gerisinde kalın bir sinir halkası bulunur. Ösofagusun daha geniş ve daha uzun olan arka kısmı bezsel (glandüler) dir. Yemek borusunun bu bezsel kısmının boyu 720 mikron, eni ise 56 mikron dur.

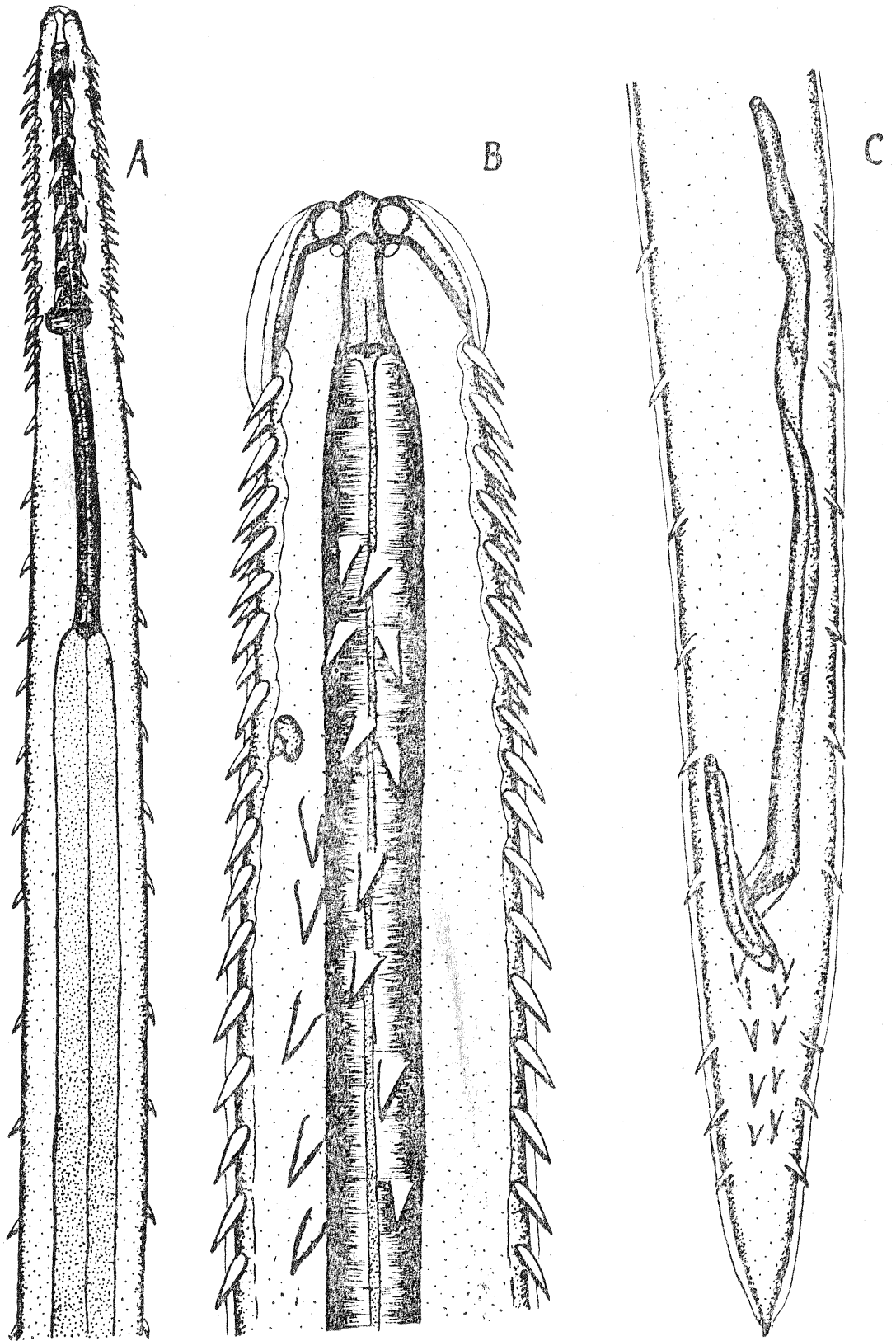
İki tane spikülü vardır. Biri daha büyük olup 242-252 mikron boyundadır; diğeri ise daha kısa ve 98 mikron dur.

Arka ucu konik ve sivridir. Anüs arka ucun 150 mikron ilerisinde bulunur. Anüstan arka uca kadar dört sıra diken vardır.

DİŞİ : Bilinmemektedir.

T A R T I Ş M A

SWALES (1936) Kanada'da evcil ve yabancı ANSERİFORMES'lerin salgısal midelerinin salgı bezlerinde bulunduğu erkek ve dişi nematodları TETRAMERES CRAMI adı altında ayrı tür olarak tarif etmiş ve evrimini aydınlatmıştır. RYJIKOV (1963) Kuzey Doğu Asyanın Kamçatka bölgesinde yüzücü kuşların helmintolojik faunası üzerinde yaptığı bir araş-

Şekil 1 — *Tetrameres asiatica* (RYJIKOV, 1963) nom. nov.

A) Ön ucu (x80)

B) Ön ucu (x120)

C) Arka ucu (x120).

tırmada ANSERİFORMES'lerde salgısal midenin salgı bezlerinde yalnız erkeklerine rastladığı nematodu TETRAMERES CRAMİ ASIATİCA adı ile ayrı alt tür olarak tarif etmiş ve parazitin tanıtıcı morfolojik özelliklerine dair detaylı bilgi vermiştir.

SKRJABİN ve SOBOLEV (1963) bu alt türü aynen kabul ederek yayınlamışlardır.

T. CRAMİ, T. CRAMİ ASIATİCA ve T. ASIATİCA'nın bazı tanıtıcı ölçülerinin karşılaştırılması :

ORGANLAR	Tetrameres crami		Tetrameres crami asiatica		Tetrameres asiatica	
	Araştırmacılar				Kendi bulduğumuz (1964)	
	SWALES (1933)		RYJİKOV (1963)			
Erkeğin boyu	1, 9-4,1	mm	3, 25-3,60	mm	3,2-3,6	mm
» eni	0, 07-0,092	»	0,112-0,130	»	0,115-0,125	»
Ağız kapsülü derinlik	0,009-0,020	»	0,007-0,010	»	0,011	»
genişlik	0,009-0,011	»	— —	»	0,008	»
Ösofagus (boyu): ön kısım	0,281-0,325	»	0,272-0,288	»	0,285-0,290	»
arka »	0,780-0,875	»	0,640-0,720	»	0,720	»
Anusla arka ucun arası	0,195	»	0,145	»	0,150	»
Spiküller: büyüğü	0,275-0,350	»	0,238-0,254	»	0,242-0,252	»
küçüğü	0,136-0,185	»	0,099-0,106	»	0, 98	»
Dişi	bulunmuştur		bulunmamıştır		bulunmamıştır	

RYJİKOV (1963) T. CRAMİ'nin Kuzey Amerikada çok yaygın olduğunu ve ANSERİFORMES'lerde çok sık rastlandığını literatür kayıtlarından öğrendiğini yazmaktadır. Yine bu yazara göre, bu nematod Moskova Hayvanat Bahçesinde ROMANOW ve RYJİKOV (1958) tarafından kuğu kuşlarında bulunmuştur.

Yapılan karşılaştırmalı morfolojik incelemelerle bizim bulduğumuz tür birçok yapılaş özellikleriyle T. CRAMİ'den tamamiyle ayrılmakta, T. CRAMİ ASIATİCA'ya ise birçok özellikleriyle çok benzemektedir. Konak-parazit ve ortam-parazit ilişkilerinin helmintontogenetik gelişimine etkili olabileceği gerçeğini düşünerek biz akalın su tavuğunda (FULİCA ATRA ATRA L.) bulduğumuz bu erkek spirurid nematodu ayrı tür kabul ediyor ve priorite kurallarına uygun olarak TETRAMERES ASIATİCA (RYJİKOV, 1963) nom. nov. olarak adlandırıyoruz.

Ö Z E T

- 1) Akalınli su tavuğu (FULİCA ATRA ATRA L.) da salgısal midenin salgı bezleri içinde yalnız erkek TETRAMERES ASIATİCA (RYJİKOV, 1963) NOM. NOV. Türkiyede ilk defa olarak bulunmuştur.
- 2) Tanıtıcı yapılaş özellikleri verilmiş ve ilgili literatür tartışılmıştır.

S U M M A R Y

EXISTENCE OF TETRAMERES ASIATİCA (RYJİKOV, 1963) NOM. NOV IN THE VENTRİCULE OF THE FULİCA ATRA ATRA IN TURKEY.

- 1) The recorvery of TETRAMERES ASIATİCA (RYJİKOV, 1963) NOM. NOV. NEMATODA: Fam. TETRAMERİADE, is reported for the first time in Turkey.
- 2) Distinguishing morphological characters have been given.

L İ T E R A T Ü R

- MERDİVENCİ, A. : Türkiyenin helmintolojik coğrafyası (II. vet. kısım).
Ege. Tıp Fak. Matbaası (baskıda).
- RJYİKOV, K. U. (1963.) Nematodi Gusinih ptits Kamçatki. Trudi. Gelmint. Lab. Ak.
Nauk, 13: 133-143,
- SKRJABİN, K. İ. ve SOBOLEV, A.A. (1963.) Osnovi Nematodologi XI: Spirutati jivotnih i
çeloveka i vizivaemie imi zabolevaniya. Ak. Nauk, Moskova,
- SWALES, W. C. (1963) : Morphological and biological studies on **Tetrameres crami** Swales,
1933, an important nematode parasite of duck. Parasitology, 22 (6): 528.